

БЪЛГАРИ

Библиотека.

ВЪРХУ

904 г. май

Козните и домогванията на елинизма

ВЪ

macedonia-history.blogspot.com

МАКЕДОНИЯ ОТЪ НАЙ НОВО ВРЪМЕ

СЪВРЪМЕННИ РАЗКРИТИЯ

Пише

Въстителевъ

СОФИЯ

Печатница Б. Зилберъ

1904.

ПРЪДГОВОРЪ

Като даваме въ ръцѣтъ на читателитъ тази книжка, ний ни най-малко се не съмняваме, че тя съ внимание ще бѫде прочетена. Въ нея ще се види на явъ какви сѫ Гърцитъ, какъ майсторски пипатъ и оплитатъ своята кошница въ ущърбъ на другитъ народности — Българи, Власи и Албанци.

Но, така е съ всички хора, които лѣсно се заблуждаватъ и продаватъ своите име и народностъ.

Способността у Гърцитъ да подкупватъ, да измамватъ съ простени и непростени срѣдства е наследство отъ старитъ Византийци. Та ний съсъднитъ съ тѣхъ народи, трѣбаше това да знаемъ по отъ рано и да не се удаваме. Но кой ни е кривъ. Пословицата казва «отвори си очитъ, защото ще ти ги отворятъ.»

I.

Гръцкото кралство и неговото население. — Четири изпратени отъ Гърция. — Жителите отъ Аграфа. — Тъхните просби. М-г Champoiseau и Д-ръ Типа.

Нека почнемъ по-отдалече, относително това което има да кажемъ за Тесалия и за доля Албания.

Въ Наваринъ турско-египетската флота била съсирана въ 1827. Слѣдната година (1828), френска войска изгонва турските гарнизони отъ Пелопонесъ. Най-Послѣ, на трети (3) февруари 1830 Лондонския конгресъ образувалъ едно ново кралство, подъ име Елинско.

Прочео съ това кралство на югъ е било сѫщото което е било съ Черногорското княжество на съверъ; всѣкога едното и другото претендирали да се уголѣмяватъ на смѣтка на Албания. Така-щото Гърци и Черногорци сѫ още по-малко неприятели на Отоманската империя, отколкото на *Албано-Влашката* раса.

Англия даже прѣзъ 1830 г. не искала щото новото кралство да прѣмине Парнаската планина. Това тя казвала основателно, защото нѣмало Гърци оттатъкъ Парнасъ. Отъ тая планина, дори до Пиндъ, жителите сѫ туку-рѣчи всички *Власи* и *Албаници*. Но, понеже гръцката раса не надминаваше по-вече отъ 350,000, счели за нуждно да разширятъ това малко кралство дори до Пиндъ, сирѣчъ до заливите на Превеза и на Ламия. —

Така се е уголѣмило, на смѣтка на Албано-Власите, новото гръцко кралство съ 45 островчета; то имаше, казва Cantu (т. 18 стр. 168), прѣзъ 1836, само 700.000 души. Въ 1840 имаше малко по-вече население, и окончателно Англия

му даде (1864) Йоническите острови, населени тогава, съ около 250,000 ж., но което население поради емиграцията и по нѣманѣ хлѣбъ се намали съ повече отъ 50,000 души.

При това Гърция какво не бѣ направила, за да сполучи да вземе тие острови? И отпослѣ, какво тя не направи за да отскубне Тесалия и Аграфа отъ Турската империя? Безъ да говоримъ за политическите чети които за тамъ е поддържала още отъ 1830, ние я виждаме, какъ тя е искала да се възползува отъ Кримската война (1853), за да нахлуе въ тѣзи провинции; и трѣбаше Европейските сили да блокиратъ Пирея за да принудятъ Атинския кабинетъ да изтегли изпратените си чети.

Отъ тогава насамъ, колко пъти Гърция не е изпращала други чети? Но какво тие чети испратени отъ Атина, сѫ се старали да вършатъ всѣки путь? да компрометиратъ райтъ, които никога не имъ симпатизирали, прѣдъ турското правительство.

Така въ 1867, контрабандистите на краля Георги, изгонени съ силата на топовете, закарали масса народъ, оттатък границата, съ цѣль, турските власти, като постъпятъ съ тѣхъ жестоко, да ги принудятъ да прѣминатъ въ Гърция.

Като доказателство на нашето твърдение ще възпроизвѣдемъ тута едно извлечение отъ прошението адресирано до Янинския валия, отъ жителите на Аграфа, които Френския консулъ М-р Champoiseau и Д-ръ Типа възстановили въ Турция; това прошение е съ дата отъ 27 юния 1867.

„Разбойнически чети“ организувани въ гръцкото кралство и протежирани отъ пограничните власти на това кралство, сѫ нахлули въ нашите села и сѫ искали съ сила да ни накаратъ да се обявимъ за възстаници противъ нашето законно правительство и понеже ние отхвърлихме тѣхните прѣдложения тие чети сѫ изгорели, нашите кѣщи, задигнали всичките ни добитъци, цѣлата ни покажщина, всичката ни храна.

Ония отъ нась, които не сѫ се съгласили да избѣгатъ въ вѫтрѣшността на империята, сѫ били, съ изтезания, прѣнесени отъ тиѣ банди въ Елинското кралство. Слѣдъ като

страдали нѣколко врѣмѣ отъ гладъ и отъ други лишения, тѣ най-послѣ сѫ избѣгали тайно и сѫ се възвѣрнали въ своите села почти голи, въ една крайна бѣдность, лишени отъ жи-ляща и отъ най-необходимитѣ принадлежности.

Като подлагаме на Ваше Прѣвѣходителство единъ особенъ листъ за всѣко село и за нѣщата откраднати отъ горѣказанитѣ банди, ние молимъ, съгласно справедливостта, да се обеащетимъ за нашитѣ загуби и щото елинското правителство да бѫде принудено да ни заплати загубитѣ.

Слѣдватъ печатитѣ на мухтари отъ 46 села, които се намиратъ въ околята на Аграфа.

При горното прошеніе намиратъ се прибавени проше-
ниятѣ още на 7 села и загубитѣ прѣтърпени отъ всѣко изъ
тѣхъ Ето имената на тие села и тѣхнитѣ загуби:

Села — Зографу	25,000	гроша заубя
” Неокори	40,000	” ”
” Ригула	66,060	” ”
” Кишово	11,082	” ”
” Компориана	58,000	” ”
” Катафи	21,000	” ”
” Кастения	193,100	” ”
	<hr/>	
	414,242	гроша

Относително прошението на Елена, жена на Папа Христо, тя търси 10,000 гроша, и разправя акъ нейния мжжъ е билъ убитъ отъ казанитѣ Кириакось, Генеъ, Галазопуло, които дошли отъ Гърция за да подигнатъ страната.

Понеже ние бѣхме затворени, казва тя въ къщата си, въ минутата когато моя мжжъ отъ прозореца мъ казваше, че се противи на тѣхнитѣ прѣдложения да въстане и да се при-
числи къмъ тѣхъ, тѣ го убили съ единъ истрѣль отъ пушка. Послѣ, като се вмѣкнали въ нашата къща, обрали я и не оставили въ нея нищо.

Кастения, 1 Юлий 1867.

Бѣлѣжка. Прѣписъ отъ всички тие проzenia подписанитѣ прѣ-
дали и до всички европейски консули. Товаѣшо подписанитѣ каз-
вать сами въ своето прошение до валията.

II.

Нахлуване от страна на Гърциите (1877 год.) въ Отоманската територия.—Гърция въ Берлинския конгресъ. Мнъние на конгреса.—Конференция въ Превеза.—Албаниците изпращат комисари въ Европа.—Гърциите правят прошение и избират двама комисари.—Подробности за Янинския гръцки комитет относително присъединението на Итириз.—Ректификацията (поправка на границата) приключана от Муктаръ паша.—Мемоаръ от Сафетъ паша.—Тоските и Гегите от Сафетъ паша.

Въ 1877, Русия, по причини основателни, обяви война на Турция. Но Гърция, безъ да има никакви причини, възползвана отъ съзашането на тие две държави, нахвърли грубо въ Тесалия една армия, състояща се отъ редовни воиници и отъ волентир, набрани отъ всъкждѣ. Прочее, отвориха се сражения върху исочините на Воло, въ Платано, въ Литохори, между Платамона и Катерина. Биха се още и въ Сентъ-Каранта въ Албания . . . —

Но народът като не въстана на маси, въпрѣки обѣщанията на фанариското ортодоксално духовенство и на елинските агенти, Суъ трѣбваше да изпразни Тесалия.

Притова, та шъпа хора има единъ успехъ. Англия посрѣдничествувала и ангажирала Гърция да изтегли своите войски и ѝ обѣща да издѣйствува при урѣждане Руско-Турсия въпросъ по-вчѣ отколко би извлекла самата отъ луди авантюри. Побѣденіе въ Тесалия и въ Албания, Гърциите бѣха щастливи да иматъ тоя претекстъ да изпразнятъ страните въ които бѣха нахлули да се въздържатъ отъ нови нахлувания.

Дохажда частът на окончателното урѣждание въ Берлинъ (1878). Съгласно съ своите обѣщания, Англия поисква и сполучва, щото Гърция да бѫде тамъ представена. Обвинили Франция, че била взята инициативата за това нещо. Но Barthélémy S-t Hilaire провергалъ официално това компрометираще утвѣрдяване обвинилъ въ това нещо Англия.

Прочео, въ Берлинъ, гръцките комисари Рангави и Делиани поискали Тесалия, Ипиръ и Критъ, като чекали часа да поискатъ още по-вече. Биконсфилдъ останалъ смянъ отъ една такава чудовищна претенция, направена отъ държава която нищо не е спечелила съ оржие на ръка и която ако се изследваше добре, не заслужваше даже да биде приета въ банкета на дължата. Но оржие на Гамбета, който бѣ получилъ отъ Гърциите чрезъ ръцетъ на нѣкого си Kokkino, име непознато на насъ, нѣкакъвъ кръстъ за почетъ или нѣкаква титла на Атически гражданинъ, Waddington станалъ органъ на елянски-тѣ претенции. Берлинския конгресъ взелъ прочео въ забѣлѣжка това което следва въ засѣдането си отъ 1-й Юлий:

„Конгресъ поканза Високата Порта да се разбере съ Гърция върху едно изправяне на границите въ Тесалия и въ Ипиръ; и е на мнѣниe, че това изправяне, може да следва р. Саламбria (стария Пиний) върху наклонението на Егейското море, и р. Касамасъ, отъ страна на Ионическото море. Конгресъ вѣрва, че заинтересуваните страни ще успѣятъ да се съгласятъ. При това тѣ сѫ готови (европейските сили) да предложатъ своето посредничество непосредствено предъ двѣтѣ страни.“ И действително отъ 24-ия членъ отъ договора:

„Тѣ пазятъ желание да предложатъ своето посредничество на двѣтѣ страни, за да улеснятъ прѣговорите.“

Ние се запираме тука въ изложението си върху рѣшението на конгреса, като дѣло свършено. Изпушчаме да вмѣстимъ за краткостъ интерпретацията на гръцкото правителство противъ това рѣшение (като неудовлетворяюще великата идея), отговорътъ на френското правителство чрезъ своя посланикъ въ Атина, че Гърция, ако претендира много, ще изгуби всичко, малодушието на Гърциите отъ тоя отговоръ. Такива подробности може да се изложатъ въ една по-пространна книга.

И така, като разглеждаме рѣшението на конгреса, виждаме три нѣща:

I-о Една покана за да се споразумѣятъ (Гърция и Турция);
II-о Едно мнѣниe върху разширението на границата.

Ш-о Едно предложение за посредничество, въ случай когато заинтересуваните страни не би могли да се споразумятъ.

Прочее върху изправянето на границата станаха конференции, най-напредъ въ Превеза (февруарий и Мартъ 1879); послѣ въ Цариградъ, въ края на 1880 и въ началото на 1881.

Въ Превеза, Отоманския Комисаръ билъ Гази Муктаръ паша. Името на гръцкия комисаръ незнаемъ. Като пристигнали комисарите, Албанцитъ се развлечували. По никакъвъ начинъ тѣ не искали да бѫдатъ присъединени къмъ Гърция. Така също, тѣ побързали да избергтъ и да изпратятъ една депутация предъ Европейските дворове.

Двама представители тръгнали веднага за Римъ, Парижъ и Лондонъ. — Били ли тие подиръ това въ Берлинъ и въ Виена, неможемъ да потвърдимъ; но твърдѣ е въроятно. —

При известието за тѣхното тръгване, Янинцитъ или подобре партизанятъ на съединението, излѣзли отъ мрака въ който били скрити. И тѣ също съчинили едно прошение до краля Георги и натоварили Спиро Мана里斯ъ и Димитри Хасиотисъ да отидатъ и защитятъ въ Европа правото на гъркоманите. Манарисъ и Хасиотисъ, съ единия и другия дезертьори, саръчъ турски поданици, снабдени съ лъжливи паспорти. Роденъ въ Загори, одвѣдъ Каламасъ, Хасиотисъ не е даже по произходение отъ отблѣзватъ въ Берлинския конгресъ страви като такива които би могли да бѫдатъ присъединени на Гърция. —

Задъ иконостаса въ Янинските църкви написали прошението до краля Георги. Владиката Софрониосъ председателъ на комитета запръсъединението на Ипиръ¹⁾ легализиралъ

¹⁾ Важна забълѣжка. Изложението, което въ забълѣжка ще предадемъ тръбаше поради своята важность, да съставлява отдельно заглавие, но за да не повтаряме нѣща еднаждъ казани, затова предпочетохме тута да го представимъ, като върваме че нашите читатели еднакво ще прочетатъ и това. И така:

Презъ пролѣтта, въ 1881, единъ комитетъ се образувалъ въ Янина, съ цѣлъ да присъедини Ипиръ къмъ Гърция. Тоя Комитетъ е ималъ за пред-

подписитѣ. Но когато той по-послѣ видѣлъ своя утвѣрдителенъ подпись въ Английската книга, Blue — Book, побѣрзаль да го протестира прѣдъ валиата и прѣдъ консулитѣ. Естествено е, че валията и консулитѣ прѣдали на свой респективни правителства тъзи скандализна протестация.

Намѣсто ниءо самитѣ да изкажемъ свой забѣлѣжи върху съдѣржането на това прошеніе, ще оставимъ Министра на Външнитѣ Работи въ Франция да отговори на Министра на Външнитѣ работи на Гърция:

„Всички Велики Сили дадоха да се разбере въ Атина, опирайки се върху самия текстъ отъ актовете на конгреса и особено на IX-ия Протоколъ, че Европа е мислила само да даде на двѣтѣ страни (Гърция и Турция) единъ приятелски съвѣтъ, безъ да нанесе поврѣда на Съвѣреннитѣ права на Султана; и следователно новата погранична линия, съзвѣтвана отъ конференцията нѣма задолжителенъ характеръ.“

Но да се възвѣрнемъ върху Янинския комитетъ и върху неговитѣ дѣйствия. Агентинъ на той комитетъ, Георги Маниакасъ, изходилъ едно подиръ друго всички села на Загоръ

създатель митрополита Софрония, за секретарь аптекарътъ Зойсъ, и за главни членово: Стилосъ, Филиосъ, Минискосъ, Василиадисъ, Вуладимосъ синътъ на Меку, голѣмъ частъ отъ професорите и медицинското тѣло.

Така устроенъ, комитетътъ събиралъ отъ всѣкъдѣ помощи и подписи. Помощи се давали въ пари и въ натура. Скъперникътъ Сакелариу вложилъ самъ 30 лири турски въ рѣшетъ на комитета. И най-сиromаха отъ християните не далъ по-малко отъ една бѣла меджидия (20 гроша).

Колкото се отнася до прошението до краля Георги то не било разнасяно отъ кѣща въ кѣща, но подписано въ черквитѣ, задъ иконостаса. Дали това е било за да се скриятъ по-добре отъ турците, та за това комитетъ и митрополитътъ съ постѣшили така? Не, това бѣ за да фанатизиратъ повече народа, и да го накаратъ да вѣрва че за да се присъедини Ипиръ къмъ Гърция е за всички една свещенна длѣжностъ.

Прозбитѣ за присъединение, подписани задъ иконостаса на Янинските църкви се свѣршвали така: Нашата страна, като е получила отъ Берлинския конгресъ драгоцѣннитѣ знакове за свобода, има право да счита невъзможно своето отчуждаване. Тя е готова да заслужи своето присъединение къмъ майката отечество (Гърция) чрѣзъ всѣкакъвъ видъ жъртви.—

Не на оставайте, проче, никакъ, Краю на Елините; не позволяйте щото ние да бѫдемъ принудени да емигрираме. Но, краль на най-мъжествената измежду всички нации, укомплектувайте бѫдѫщето на великото отечество, което Божието Пророчество Ви е повѣрило, и разгърнете отеческиятъ си обятия за да приемите Вашите нови поданици, които сме на Ваше Величество най-смирени и най-послушни слуги.”—

(въ Янин. виляетъ); и на всѣждѣ той се е споразумѣвалъ съ нотабилитѣ, показвайки имъ епохата, когато би избухнала войната между Турция и Гърция, и за начина по който ще получать оръжията и барута изпратени отъ Гърция.

Но, отриннатъ по-послѣ отъ разбойника Давели и арестуванъ въ момента когато се качвалъ на кораба за Корфу, биъ възвѣрнатъ въ мѣстото, и за да отбѣгне тежкото наказание, обадилъ всички ония които бѣ турилъ въ опасностъ. Защо не денонсирали никакъ ония които бѣ компрометиралъ самия той, и запазилъ относително членовете на Янинския комитетъ едно благоразумно мълчание? Той самъ би могълъ това да ни каже. —

Учителъ въ едно училище въ Ланста (Лакка), Петридисъ, найстина се отличилъ отъ другите по своята ревность относително съединението. Като събирадъ Ланстиотите въ *Месохора*, разправялъ имъ, съ вѣстниците на ржка, не само разните перипетии отъ Руско-Турската воина, но още е показвалъ мѣстата, гдѣто армията на краля Георги би проникнала въ Ипиръ.

Колкото се отнася до Ламбридисъ отъ Скамнели, прѣдѣшъ въ археологъ, натоваренъ отъ Комундуроъ да третира съединението на една страна на Албания съ главните бейове и лица на страната, той изходилъ всички градове на горна и на срѣдна Албания: Дурацо, Шкодра, Призрѣнъ, Яково, Дебъръ, Корча, Бератъ, Авлона, Аргирокастро, Плята, Маргарита, Превеза. . . .

Лесно сж се споразумели върху взаимното съдѣйствие: Албанците ще да атакуватъ императорските армии отъ една страна, Гърците — отъ друга. Но, слѣдъ това, какъ да раздѣлятъ млина? Кабинетъ на краля Георги искалъ да прѣмѣсти до Дурацо границите на елинското кралство. Албанските бейове не искали да пожъртвуватъ половината отъ своята страна съ освобождението на другата.

Приета отъ Комундуроъ, но отблѣсната отъ кабинета на краля Георги, конвенцията не се продължила. Г. Ламбридисъ далъ своята оставка и биъ замѣстенъ отъ Д-ръ Кахиотисъ.

Послѣдния бидѣйки турски поданикъ можеше да бѫде затворенъ въ тѣмница, даже обѣсенъ по причина на своите интриги и на своето политическо шпионство. Но властъта прѣпочете да му съобщи тайно да се отегли въ Гърция. — Безполѣзно е тука да изброямъ пѣтнадесета въ странство, вѣстниците чието продажно перо откупиха и брошури тѣ напечатани прѣдъ видъ съединението на Ипиръ съ Гърция. Всичкото това стана чрезъ грижитѣ на казания комитетъ, съ събраните помощи и съ фондовотѣ на Янинската Гимназия.

Тая гимназия имаше извѣнѣрно доходи; отъ тогава тя е извѣнѣрно обрѣменена съ дѣлгове. И замѣсто да даватъ на сиромаситѣ мѣсячните помощи които имъ давали по напрѣдъ, почнали да поддържатъ както фамилиите на заточенитѣ отъ правителството съзаклятици, така и самитѣ съзаклятици.

Но за да си имать читателитѣ ни ѿпишо прѣставление за Янинската Гимназия, за нейните доходи, излагаме слѣдното: Тая гимназия, въ Ипиръ, минава за едно отъ най-добрите грѣцки учебни заведенія въ Европа: Спорѣдъ данните които извличаме отъ г. Аравантиносъ, историкъ отъ Янина, тая гимназия притежава единъ капиталъ отъ 1,107,610 рубли въ Московската банка, 143,800 фиорина въ Виенската и 515,000 драхми въ Атинската банки.

И така, отъ кждѣ дохаждатъ капиталитѣ повѣрени въ Московската, Виенската и Атинските банки? Отъ източника отъ кждѣто дохаждали нѣкога капиталитѣ повѣрени въ Венецианска банка. Съ други думи, днесъ съ основанието на това завѣденіе става сѫщото каквото съ училищата на Гума, на Капланъ и на други подобни.

Всички, безъ никакво изключение, сѫ били направени отъ тѣрговци Власи и Албанци; но много по-вече отъ Власитѣ, между други отъ братята Зосима отъ Грамоста, сѫщата фамилия, която нѣкога е дала на Охридския прѣстолъ и единъ патриархъ.

Прочее, такива голѣми учреждения за които Елинитѣ не сѫ дали ниго една лепта за какво се употребявятъ днесъ? Не е ли за да елинизиратъ Власитѣ и Албанцитѣ; но даже

също и да се напечатватъ революционни брошури, да се подвизаватъ съзаклятици. . . . Въ търговията и въ обществената администрация да ли се е видѣло нѣкога на нѣкъдѣ въ свѣта едно по гнѣсно разпиляванѣ на суми! —

Гърците иматъ още многобройни училища и добре построени въ Битоля, гдѣто нѣма никакви Гърци. Както и на дури мѣста, така и тука училищата сѫ построени отъ Влади, а именно отъ братя Пиника. Млади още и прости абаджии тѣ искарвали на денъ єдвамъ по единъ грошъ. По-нататъкъ тѣ отишли въ Египетъ, гдѣто сѫ се обогатили и днесъ сѫ построили въ Битоля, едно великолѣпно училище, сѫщински палатъ, гдѣто подъ управлението на владиката и на гръцкия консулъ погърчватъ българските и влашки момичета.

Огносително какъ се е свѣршвала прозба на Янинските гърци до краля Георги читателите ни нека видятъ изложената ни забѣлѣшка, гдѣто ще намѣрятъ и нѣкой други важни и интересни свѣдѣнія. —

Въ акта на делегацията *en faveur* на Мана里斯ъ и на Хасиотисъ „тѣ покорно молятъ великите сили да настояватъ твърдо въ своето мнѣние, въ полза на справедливите и законните стремления на всички Ипирци, на които територията била присъдена къмъ Гърция.“ и тъй като въ своето прошение до краля Георги, тѣ казватъ: „че Ипиръ бидейки най-елинската земя, тие апелиратъ предъ върховния съдъ на Европа.“

Безполезно е да прибавимъ, че съ подписите на делегацията ставаше сѫщото, както съ прошението. — Вѣрни или лъжливи едните и другите тамъ били съпоставени, скрито задъ велика *идеа* водѣли подписвачите както водятъ ковъ за юздата.

„Въ подържка на горѣказаниетъ делегации и на прошеніето, Янинските автори на една брошюра въ Парижъ, презъ мѣсецъ Юлий 1879 претендирали, „че централната администрация на вилаета като узнала за акта на делегацията запрѣтила била строго тръгването на мѣстните делегати.“

Но тъй като Манарисъ и Хасиотисъ били елински пратежета, турското правителство неможало да ги задържи да

не тръгнатъ. Отъ друга страна, единия и другия не се забавили да^т отидатъ въ Атина. — Прочее, кой бъ ги запрѣлъ да отидатъ въ Европа да защитятъ правата на най—елинските жители на Албания? Протестацията на владиката относително неговия личенъ подпись: протестация която изигра пана на съединистите.

Каквъто и да е, отъ гълънитъ интриги и отъ подръжката показана къмъ Гърция отъ ексъ-Италиянца Гамбета и и отъ ексъ-Англичанина Waddington конференциите въ Превеза останаха мътва буква.

Върху тъхните прѣдложения нека забѣдѣjamъ само, че атинските комисари искали цѣлия Ипиръ дори до Каламасъ, когато пъкъ Отоманските комисари приемали една поправка на границите само въ Тесалия; такава поправка на границата която оставяше Воло на Турция, а даваше на Гърция само южната стиана въ една права линия, като се почне отъ едно село на Ю. отъ Воло и се свършва до залива на Арта.

Янина, въ време на конференциите въ Превеза, имаше за управител Ахметъ Расимъ паша, и Мустафа Асимъ паша, въ време на Цариградските конференции. Втория го срѣщамъ прѣзъ 1885 въ Шкодра, а първия въ триполи (Берберия).

Конференциите въ Превеза, като не били послѣдовани отъ никаква уредба, станаха други конференции въ Цариградъ въ 1879. и въ началото на 1880. Въ седмото отъ тяхъ засѣданія, държани въ Стамбулъ, Сафетъ паша прочелъ единъ убѣдителенъ мемоаръ относително Албания, съ съдѣржание, което лесно се разбира, не въ полза даже на една поправка на границата прѣвидена отъ Берлинския Конгресъ. На интересующите се да прочетатъ този мемоаръ, прѣпоръчваме газетата „Courrier d' Orient,“ отъ 13 Ноемврия, 1879 год.

Apropo на това което Сафетъ паша казва за Албанците (за Тоските и за Гегите), прѣпоръчваме на нашите читатели и книгата „Etudes sur l' Albanie et les Albanais“ (стр. 88—89), отъ Bassa Efendi, прѣзъ 1885 валия въ Ливанъ, а сега незнаемъ кѫде е.

III.

Единъ офицеринъ отъ Прусия генераленъ щабъ визитира гръцко турска граница.—Влашка депутация се готви да протестира прѣдъ посланиците противъ присъединението на Тесалия къмъ Гърция, но нейното триване се забавя отъ Отоманското Министерство.—Падане на Министерството Биконсфилдъ. — Писма отъ Лариския митрополитъ и отъ гръцкия Патриархъ. Пристигане на Влашката депутация въ Цариградъ.—Нейната протестация прѣдъ посланиците.—Тъхните отговори.

Доводитъ които Албанцитъ представиха прѣдъ Европа и на които доводи София паша е била само тълкователътъ прѣдъ Цариградската Конференция бѣха възражения за пропускане време. Също не е станало сериозенъ въпросъ за присъединение на Иширъ къмъ Гърция, когато Силити налагали своето посрѣдничество.

Споредъ една депеша отъ Берлинъ, отъ 11 Юлий 1878, M-r Waddington спечелилъ отъ конгреса рѣшението вписано въ текста на трактата, щото да вставатъ своето посрѣдничество, когато Турцитъ и Гърцитъ не би могли да се разбератъ. Неговото прѣложение било живо оспорвано отъ турските пълномощници, но конгресътъ го приель.

Гърцитъ също били много настоявали за да имъ се отстъпи Мецово, подъ претекстъ да протежиратъ своята територия противъ едно турско нахуване; тие искали да направятъ единъ воененъ и политически булевардъ: Воененъ, за да разпространять въ едно кратко време своятъ владения дори до Битоля; Политически за да събератъ въ едно Пиндските Власи и да комплетиратъ тѣхното елинизиране. —

Но единъ Прусски агентинъ бѣ инспектираъ границата. На връщането си въ Берлинъ, той оявилъ, че присъединението на това място къмъ Гърция би било за Турцая единъ видъ самоубийство, и че срѣщу такъвъ единъ отстъпъ войната би била неизбежна.—Самото Мецово прочее отмахнали и конференцията на посланиците се ограничила върху Тесалия.

Прочео, освѣнъ че Тесалия, сѫщо както Ипиръ, не е никога принадлежала на Гърция, Власитѣ искаха да прѣставятъ противъ присъединението на тая страна сѫщо добри доводи, както Албанцитѣ отъ Ипиръ. Вече тѣ бѣха съчинили мемоара, които мнозина делегати имали мисията да прѣставятъ прѣдъ посланиците. Даже сѫщо единъ патрнотъ прѣложилъ доброволно 100 лари турски за разносчи по пътуването. Но Високата Порта казала, че още не било дошло времето за това нѣщо.

Делегатите трѣбаше да чакатъ. Това което ние казваме тукъ е положително, и когато тая делегация пристигнала въ Цариградъ, отстъпването на Тесалия било вече свършено. Въ тоя случай, прочео, изгубването на тая голѣма и хубава провинция Султанъ Абдулъ Хамидъ, дължи само на интелигентността на своите министри.

Както сѫ войнствени, и поддържани отъ Албанцитѣ, Власитѣ би се разправили лесно съ Гърцитѣ. Но недоволни за гдѣто се бе запрѣло тръгването на Влашките делегати, тѣ противостоѣли на едно навлизане на Гърцитѣ заедно съ 15,000 Албанци. По-късно, тие противостоѣли още и съ това, че 300 — 400 Албано-Власи се бѣха стъкнали да задигнатъ краля Георги и неговите министри, въ момента когато тие визитирали за първъ пътъ своята нова провинция.

Каквото и да е, обаче на интелигентността на своите министри Абдулъ Хамидъ дължи изгубването на една голѣма областъ. Никога Англия, колкото и да била добрѣ расположена спрямо Гърция, не би се съгласила на една поправка на границите което да ослаби Турция по-вече отколкото що бѣше. Вече отъ — по-напрѣдъ Гамбета бѣше си позволилъ напразно „да се похвали прѣдъ Гърцитѣ, че е побѣдилъ съпротивението на Английското правителство.“ Но потрѣбва падането на Биконсфилдовия кабинетъ и дохождането на Гладстона зе да изкубнѫтъ Тесалия отъ Отоманска империя.

Това разположение на Биконсфилда не бѣ известно само на Атинския кабинетъ; всички негови тайни агенти поздравиха всесвето падане съ викове отъ триумфъ. Ето съ какви

думи Лариския Митрополитъ извѣстилъ за дохаждането на Гладстона на прочутия Григория Агиотафитисъ.

„Изкривения Арабианъ, проекъннатия отъ нашия народъ, прѣдрѣшения архиравинъ, падна отъ височината на своята сила и ще изчезне заедно съ всичките си съдружници отъ лицето на свѣта. Той не ще може вече да се възкачи на височината на славата, отгдѣто е съборенъ . . . Г-нъ Гладстонъ, спасителъ на нашия народъ, е сега на власть и всичко ще върши за насъ“

Митрополитъ Лариски: Неофитъ.

Ако падането на Биконс菲尔довия кабинетъ обрадвало до такава степень Лариския митрополитъ, колко по-вече трѣбва да е обрадвало главния подбудителъ на присъединяванията къмъ Гърция, искали да кажемъ Патриарха Йоакимъ III. Неизвестъ, дали неговото писмо до великия революционеръ е паднало въ ръцѣта на турското правителство. Но писмото, гдѣто Аргирокастренскиятъ митрополитъ съобщавалъ на Агиотафитисъ писмото на Патриарха, било уловено отъ турските власти въ Тесалия, заедно съ цѣлата кореспонденция на този вълкъ, който бѣше облѣченъ въ овча кожа. Прочее, ето въ какви думи Аргирокастренскиятъ митрополитъ съобщилъ Патриаршеското писмо.

Ваше Прѣподобие,

„Великите и неоцѣними услуги които Ваше прѣподобие вечно сте принесли и които принасяте всѣкога, сѫ познати и прилично оцѣнени отъ Него Светѣйшество Патриарха. Негово Светѣйшество е доволенъ отъ васъ, и ви изпраща благодарително писмо, което самъ струва по-вече отъ една декорация. Тоя знакъ на честь и на високо отличие, като ви дохажда отъ страна на Него Светѣйшество ще поднови вашите сили и ще ви даде куражъ да продължавате вашата работа относително съединението да постоянствувате въ пътя по който вървите.⁽¹⁾“

Митрополитъ Дринополски (Аргирокастренски).

⁽¹⁾) Въ Търново (Тесалия) билъ установленъ фамозния Григорий Агиотафитисъ (Божигробски), управител на имотите подарени на Светия Гробъ и аген-

Между това, Влашкитъ делегати, като пристигнали въ Цариградъ, имали множество свидания съ Садразамина Сайдъ-паша, съ министра на външните работи, Асимъ-паша, съ Махмудъ-Нединъ, министра на вътрешните работи, съ Серверъ-паша, 1-й президентъ и Гази Муктаръ-паша, 2-й президентъ на комисията относително работите на Тесалия.

Подиръ това тѣ сѫ се представили предъ посланиците. И всички не ги прѣчакали добре. Но даже различието на приема който намѣрила Влашката делегация, не по-малко доказва че загубата на Тесалия не зависела отъ нѣщо голѣмо, и че ако министрите на Султана не бѣха забавили, тѣхното тръгване Тесалия би била спасена.

тинъ на гръцкото правителство. И никой не бѣ ангажиранъ толкова предателя Агиотофитисъ да прѣследва енергично своето високопредателско дѣло, колкото Патриархъ Йоакимъ III. Ние употребихме като квалификация на този човѣкъ и думата предател, вместо патриотъ, защото този човѣкъ явно е прѣдавалъ на турското правителство всички тие Власи, които сѫ заявявали че не искатъ да бѫдатъ Елини.

Прѣди да покажемъ кой е билъ този Агиотофитисъ и какви сѫ неговите заслуги извѣстни и както трѣбва оцѣнени отъ Фенерския Патриархъ, трѣбва да констатираме единъ фактъ вѣренъ и вече извѣденъ, фактъ който разкрива и утвѣрдява още по-вече открытието направено въ Търново. Сирѣчъ, че елинизмът е тѣсно свързанъ съ фанариотизма и че защитени подъ църковната обежда, чиновниците на фенеръ сѫ въ рѣдътъ на гръцкото правителство всесъло — най-енергичния и най-малко уловимия инструментъ на революционната пропаганда за лжки и за клевети.

Въ грамадната кореспонденция на Архимандрита Агиотофитисъ, върху която Турските власти бѣха турили рѣка прѣзъ мѣсяцъ Май 1881, за какво ли става въпросъ въ сѫщностъ?

За революционното дѣло, което Атинския кабинетъ експлоатира прѣдъ очите на европейските сили и на което, по подбуждането на фенеръ, владици, монаси, свещеници, силогоси, и учители школски разпростиратъ мрѣжата по цѣла Турция.

Имаше, напрѣть, 8 владици или архиепископи въ Тесалия. Тѣхните сѣдалища бѣха Лариса (Іени-Шехиръ), Аласона, Транисъ (Трикала), Статонъ (Калабака), Фанарио—Ферсала, Гардинио, Домоко, Димитриадосъ (Воло).

Прочее, слѣдва отъ кореспонденцията на агентина Григорий Агиотофитисъ, интенданъ на Божигробските имущества, родомъ отъ Дракия близо до Трикери, че всички тие владици и архиепископи бѣха получили отъ Атина и отъ фенеръ едни и сѫщи инструкции, съ предписание да помогнатъ и да улесняватъ чрезъ всичкото си влияние мисията на Агиотофитисъ, всѣки путь погато той би ималъ отъ тѣхъ нужда.

Снабденъ съ най-високите и съ най-необходимите прѣпоръжи, облеченъ отъ друга страна отъ цариградския патриархъ съ титлата Архимандритъ, и отъ Йерусалимския патриархъ съ титлата управителъ, Агиотофитисъ билъ всѣкога въ тичане нагорѣ на долу, като давалъ парола на всички агенти на панелинизма, като насырдчавалъ едните, възбуджалъ рев-

Споредъ едно свидѣтелство разправено намъ устно отъ хора отъ депутацията, ето на кратко изложението по тие срѣщи. Руския посланникъ неможеше да направи единъ по-неприятенъ приемъ на влакката депутация. „Пазете се, казалъ имъ, между друго, вие зимате тука една голъма отговорностъ. Вашите страни не сѫ населени само отъ Власи, тамъ има сѫщо Гърци, Албанци и Мюсюлмани. И тъй, Европа неможе-

ностъта на други, като заплашвалъ съ най-тежки наказания всични който не би се съобразилъ точно съ неговитъ заповѣди.

Впрочемъ, било свещеникъ, калугеръ, лице, фамилия, школски учитель, какъвъ да е човѣкъ и даже селянинъ христианинъ, ималъ ли би нужда отъ нѣкаква протекция, било прѣдъ митрополия, било прѣдъ патриархъ, било даже прѣдъ турските власти (заштото бѣ хитро присвоилъ даже довѣрието на гражданска и на военитъ турски власти)(?) все къмъ него трѣбваше да се отнесатъ. Искалъ ли би човѣкъ да мине безъ неговата протекция, това било равно да се изложи на несполука или на единъ отказъ почти неминуемъ.

Заштото единъ рапортъ или отчетъ, за или противъ, изпратенъ чрезъ него било до владиците, било до Патриарха, и относително училищата, черквите, свещениците, черковните питроци, училищните настиятели, демогеронти, или лица, които имали разпра съ други лица, бѣше истинска прѣсъда; и тежко на оногова които не би подкрепилъ съ всичката си сила една работа прѣпоръчана отъ него.

Безполезно е да прибавимъ, че множество невини лица сѫ станали жертва на неговото тираническо могъщество; и това защото тѣзи не поискали да ставатъ слѣпо оръдие на неговитъ гибелни машинации или да турятъ въ служба за гръцката политico-национална кауза влиянието и срѣдствата съ които тие располагали.

Колко лица, напротивъ, наистина достойни за обѣсване, не сѫ избѣгнали отъ прѣслѣдане за своето прѣстъжиление, като сѫ поискали неговото покровителство, и като се турали подъ неговитъ защищи или като ставали негови комисионери?

Обаче, най-послѣ, турските власти получили известие да го иматъ вече подъ вниманието си. Пазили го прочее, и най-послѣ декларацията която е давалъ да се подписва на Великденъ за да биде испратена на Силогоса и чрезъ него до гръцкото правителство въ Атина, направи да се прѣвѣте вече на широко една чаша прѣпълнена отъ несправедливости, беззакония и прѣдателства.

Въ този документъ, съставенъ подъ форма на манифестъ, Агиотафатисъ е казвалъ на Пиндските и на Тесалийските Власи „че те сѫ нерастопимо съединени къмъ гръцката нация, че всичко това което се е публикувало въ Европа върху тѣхното положение въ гръцко турска въпросъ и върху тѣхните тенденции, е имагинарно, лъжливо и измислено. Ние сме елини по сърдце, казващите имъ още, и ние искали да бѫдемъ елини на дѣло.“

Папа-Михо, агентъ на Атинския Силогосъ носелъ отъ място на място манифеста съчиненъ отъ Агиотафатиса. Папа-Михо бѣ човѣкъ съ скандалозно минало, попадналъ подъ протекцията на Агиотафатисъ, които бѣ го приелъ за агентинъ, съ заплата 100 драхми мѣсечно плащани отъ Силогоса Атински. Какъ е дѣйствуvalъ Папа-Михо и какви заплашвания е употребявалъ за да събере подписи за манифеста всичко трѣбваше да изповѣда слѣдъ улавянето му отъ турските власти прѣдъ съдилището.

ше да държи сметка за всички ти индивидуални интереси. Тръбватъ жъртви. Гърция, бидейки тамъ, ние помислихме, че можемъ да ѝ присъединимъ вашите страни. Вие сега се противите на едно Европейско рѣшение, това е отъ ваша страна да взимате върху васъ следствието отъ всичко това, което може да произлѣзе.

Ваше Прѣвъзходителство му отговорили тѣ: Ние мислихме върху всичко това. Но ни туриха между живота и смъртъта, и понеже между двѣ злини тръбва да се избира по-малката, ние предпочетохме надеждата за животъ отъ сигурността на една неминуема, смърть.

Но Гърциятъ нѣма да ва убиятъ. Ние промислихме върху това нѣщо; вашиятъ интереси сѫ защитени. — Да, ние сме съгласни въ това че оставането на Тесалия съдържа условия благоприятни. Но, гдѣ е доводътъ, че Гърциятъ ще се съобразява въ това нѣщо? И, ако те не уважатъ вашиятъ рѣшения, ще ли имъ обявите виѣ война? Посланникъ запазилъ мълчание; и не подзелъ отново думата освѣнъ само за да отегли своите заплашвания.

Съвсѣмъ другъ билъ приемътъ, който Влашката делегация намѣрила въ Германското посолство. Да се каже истината, посланикътъ не билъ тамъ; но неговия атапе показалъ живъ интересъ къмъ всичко което му се казало. Една карта предъ очите, той взелъ преди всичко свѣдения. Той сѫщо направилъ множество въражения; но всѣкога прибавялъ: забѣлѣжете добре, че Гърциятъ говорятъ така. —

Австроунгарския посланикъ показалъ жива симпатия къмъ влашката депутація. Неговите въпроси, както и неговите отговори показвали, че неговото правителство познавало Гърциятъ и че

Слѣдъ арестуването на Папа-Миха, полицията веднага потърсила да арестува и Агнотафитиса, които дълго време скривъ въ Лариската Митрополия, безъ да може никакъ да излезе, най-послѣ избръсналъ си брадата и прѣблѣченъ въ цивилни дрѣхи, отишъ въ Воло, отъ гдѣто Гърдкия консулъ го улеснилъ да избѣга въ Сира.

Въ Лариса, само намѣрили 450 негови писма и нѣмаше ни едно което да не биде или твърдѣ криминално или твърдѣ компроментиращо. Властита тръбва сама да направи една жъртва и да представи на публиката единъ изборъ отъ тиѣ писма, да се прѣведатъ точно на френски и на турски и да си публикува.

за своя сметка не би искало едно изправяне на границата въ полза на Гърция.

Ако има посолство върху благоволението на което се вижда, че Ромънитъ би могли да разчитатъ, това бъше не съмнено, Италианското. Притова, тежко ни е да кажемъ, че *Контъ де Корти* нѣкакъ се поразсърдилъ, като прочелъ слѣдния пасажъ отъ представения мемоаръ отъ делегацията: “Европа, вкарана въ заблуждение, иска да отскубне отъ нейнитъ законни и вѣковни притежатели частъ отъ тѣхната земя, за да я даде на единъ чузди народъ . . .”

„Европа, подзелъ той, не ви отскубнува земитъ, напротивъ тя ви е гарантирала тѣхното притѣжание.“

. . . Да, му се отговори, Европа ни е гарантирала притѣжанието на нѣколко полета, на нѣколко планини, на нѣколко канари, Но тя не ни е гарантирала нашата румънска народностъ, нашия езикъ, нашите обичаи. И тъкмо сѫ тие работи които ние цѣнимъ по-вече отъ колко всичко друго; защото тие нѣща сѫ които Гърцитъ ще гледать да изкоренатъ въ полза на *панеленизма*. Ние Румънцитъ, единствъ присъединени къмъ Гърция, ще станемъ безъ друго плячка, и ако нѣкой иска да остане Румънинъ, той ще бѫде, волею неволею, принуденъ да емигрира другадѣ. Вие виждате, прочее, г. Посланикъ, че ако формата се различава, основата остава сѫщата. Да дадете нашите земи на Гърцитъ, това значи да турите на тѣхно разположение нашата народностъ, нашия езикъ, нашите обичаи, съ една дума това което имаме най-скжпо на свѣта.

Английския посланикъ, като не е билъ у дома си, Влашката депутация не могла да бѫде приета отъ него на аудиенция и да пледира за своята цѣль предъ Англия. Тя не била сѫщо приета и въ Френското посолство. Г-нъ Tissot не обичаше Гърцитъ; но пощата щѣла да тръгне; трѣбаше да свърши своето писмо, и помолилъ делегацията да приеме неговитъ извинения.

Но узнало се по-сѣтнѣ, че Barthélemy Saint-Hilaire страшно е скърбѣлъ, гдѣто не бѣ позналъ отъ по-рано Влаш-

ката манифестация. Бихъ могълъ, отговорилъ той, . . . всичко да запра съ една дума. (1)

Нека да направимъ заключение отъ всичко което прѣшествува, че Султанъ Абдулъ Хамидъ дължи загубата на Тесалия на интелигентността на своите министри. Серверъ-паша, между друго, не е знаелъ, че въ Тесалия е имало повече отъ 40 села населени отъ коняри мюсюлмани. Влашката делегация трѣбваше да му ги изброи; но при невежеството .... трѣбва да се отбѣлѣжи и лошия приемъ който Абдулъ-Азизовитъ министри показаха къмъ прѣложениета на Румъния, въ време на реформаторскитѣ конференции държани въ Цариградъ.

Прѣдвиждайки, че ще биде завлечена въ Руско-Турския конфликтъ, и искали да се избаеи отъ тъзи необходимостъ, Румъния прѣлагала е на Турция да припознае нейната независимостъ, и да я обяви за неутрална страна. Европейските сили я подържали или поне обѣщали да подържатъ тия постъпки.

Но Отоманските министри отказали да изпълнятъ тия прѣложения. Съединете вашите войски съ нашите, отговорили те, и ние ще водимъ войната задружно. Слѣдователно, не само Румъния не би спечелила нищо въ това, но тя при това щѣше да биде нещастния театъръ на една пагубна война.

IV

Антартизъмъ.

Гърция и Черна-Гора. — Янински комитетъ. — Единъ агентингъ на Комундуростъ прѣдръшенъ като археологъ. — Разграбване не Папинео и на други села. — Окръжно. — Патриархътъ и гръцките владици. — Гръцкото консулство въ Солунъ. — Дѣлото на Пихионъ. — Писмо намърено

(1) Умразата и желанието на Власите да не се асимилиратъ отъ Гърциите се срѣщатъ и много години подиръ отстъпването на Тесалия на Гърциите. Въ анализъ на гръцко-турската война, презъ 1897 година, срѣщаме, че когато турския Генералъ Омеръ-паша обикъждалъ Тесалия и околностите на Пиндъ, тамошните Власи му се показвали твърдѣ благосклонни и му помогали противъ Гърциите. Същото вѣщо се разправя и за Ипирските власи.

у Агириоупло. — Мюдюрътъ Хафзз-бей и драгоманичътъ Есадъ-ефенди. — Осаждане отъ Битолския воененъ съдъ.

Както видѣха читателите ни въ началото на нашето изложение, отъ сравнението ни направено между Гърция и Черна-Гора, че и двѣтѣ държави, едната отъ съверъ, другата отъ югъ се стремятъ да се уголъмятъ на съмѣтка на Албания, но ако необходимостта и нѣмането земи за оране тикатъ Черногорците къмъ югъ, то кое нѣщо тика Гърциите да искатъ широки прѣдѣли на съверъ отъ своята държава, въ Албания и въ Македония, ако не голѣмата тѣхна амбиция? (2)

Нека прибавимъ, че голѣма част отъ Епирците станаха съмишленици на Гърция. Или, дали би спечелилъ нѣщо, ако мине падъ властта на краля Георги? Ние не вървамъ. Защото Гърция нѣма срѣдства. Тя взима, но не дава. Отнемете отъ Гърциите възможността да бѫдатъ каикчий, и тѣ би умрѣли отъ гладъ.

Гърциите не сѫ земедѣлци. Колкото сѫ тѣ голѣми бѣбревци, толкова сѫ и лѣнивици. Човѣкъ може да се научи отъ Ксенофонта, доколко били прѣнебрѣгнати най-плодородните земи въ Елада. Гърциите не само на Демостена отказваха да бѫдатъ сълдати за да защитятъ своята страна, но тиѣ и на

²⁾ Слѣдния пасажъ заемаме отъ книгата *Les grecs à toutes les époques, par un ancien diplomate en Orient. Paris, 3-te édition, 1870* отъ стр. 332. „Великата идея“, така нарѣчена защото тя се „е домогвала върху едно голѣмо пространство земи, сочела е да направи малкия милионъ отъ Гърци който населявалъ Елада, господарь на цѣлото източно крайбрѣжие на Средиземно море, като се почне отъ Триестъ, на долу Александрия (Египетъ), по нататъкъ Йерусалимъ, Смирна, Цариградъ, Трапезунтъ. Тази идея е жадувала твърдѣ наивно, па и сега жадува три столици: Бизантия, свѣтска столица, Атина, столица на науките и искуствата, Йерусалимъ, духовна столица. Русия бѣ дала да се върза, че тя би била твърдѣ щастлива да подкрепи тая идея съ военна помощъ.“

По тоя случай, Волтеръ, не напраздно, наполовина ласкателно, наполовина иронически, е написалъ до руската императрица Екатерина II между друго и слѣдното: „Ако, Ваше Величество, бѣхте господарка на Цариградъ, бихте устроили веднага една хубава гръцка академия; щѣха да Ви съчинатъ една Екатериниада; Зевковци и Фидиевци щѣха да покриятъ земята съ Ваши образи. Надеждото на Отоманската империя ще бѫде тѣржествувано по гръцки; Атина ще да бѫде една отъ Вашите столици; Гръцкия езикъ ще да стане всемиренъ езикъ; всички търговци отъ Егейското море ще да търсятъ отъ Ваше Величество паспорти гръцки.“ (Voltaire, Correspondence avec Cathérine II).

Ксенофона отказваха своите мищи за да обработват Атическия полета.

Проче, едно голъмо добро е за Ипиръ, наместо да иска да мине подъ Гърция, да търси своята самостоятелност, а не да замънява едно робуване съ друго, както стана съ Тесалия. Колко Тесалници днесъ проклинаят деня, когато изльгани отъ фанарайотското духовенство, а именно отъ Агиотафитисъ, поискали да се присъединятъ къмъ Гърция.

Но за гдъто Ипиръ се оттървалъ отъ нещастяето на Тесалия причината за това тръбва да търсимъ другадѣ, а не въ Ипирци. Знае се въ сѫщностъ, че подъ едно внушение отъ Атина се е образувалъ въ началото на 1881 съединителен комитетъ. Яянският митрополитъ, Софрониосъ му е билъ предсъдателъ; Зои касиеринъ; Филио сокретаринъ; лѣкарите и учители гъръцки бѣха въ него най-влиятелните членове.

Прибавете, че голъмтѣ и богатитѣ източници на Яянската гимназия, наместо да бѫдатъ посветени за помагане на бѣдните или за поддържане на училищата, били употребявани въ антинационална противодбанска пропаганда, въ напечатане на революционни брошури, въ плащане на изгнани разносци на изпратените тайни агенти, едни въ Европа, други по селата и при арнаутските бейове.

Прѣобразенъ въ археологъ, единъ таенъ агентинъ на Командоръ неалъ повѣрителенъ разговоръ съ всички начальници християнски и турски на Горна и на Долна Албания. Ако бѣха бѣзървали на този агентинъ, Албанците бѣха атакували турските войски отъ Съверъ, сѫщеврѣменно когато Гърци същѣли да ги атакуватъ отъ Югъ. Но проектъ пропадна. Отъ грѣшка на кого? На гръцкия Министри; тѣ искали много и нѣмали нищо.

Още по чудно явъшо! Вместо една лоялно открита война, Гърци съ прибѣгнали до разбойничество, тѣхното обикновено средство. Човѣкъ може да види въ кореспонденцията отъ Папянъ, въ *Имера* (Триестки гръцки вѣстникъ, отъ октомврий 1879), отъ Яянския експротосангелъ, по какъвъ начинъ разбойниците третирали тѣхната страна. Разграбването на

това голъмо село е траяло 8 часа, и разбойниците измъкнали отъ тамъ 2,000 лири По-голъмата часть отъ разбойниците принадлежали на гръцката армия и всички бъха обръжени съ пушки *chassepot*.

За да си съставимъ понятие за обноските на разбойниците къмъ Загорските села (въ Янинския вилаетъ) и другадѣ: нека си припомнимъ, само единъ фактъ отъ естество да изненада цѣлия свѣтъ; а именно, че планъ относително всичките движения билъ изпратенъ отъ Атина до Гърцкия Патриархъ и отъ Гърцкия патриархъ до митрополитът отъ своето вѣдомство.

Съобразно съ тие инструкции, Кирилъ, Гребенския владика, кореспондиранъ съ главата на разбойниците Ставро чрезъ своя секретаръ Василаки и дѣцата на Папа-Христо отъ Тиста; Иларионъ Костурски митрополитъ, криелъ въ време на нужда разбойницинѣ въ своята митрополия а Матеосъ, Битолския (Пелагонийския) Митрополитъ, посрѣдничествувалъ за изпращането на Ганибей отъ Елбасанъ сумата отъ 10,000 лири турски на мѣсецъ за да въздигне Албания противъ Султана.

Говорейки за фанариотските владици и въ частностъ, за Матеа, гръцкия консулъ отъ Битоля, Пануриасъ пишелъ на Пихионъ (душата на гръцките агитации въ Македония) „нашите владици сѫ твърде дипломати, и чудесно лъжатъ турците.“ Такъвъ една дума изяснява чудесно безбройните несправедливости и пристрастия на турските власти. Между друго, знае се че валията Кемаль получавалъ годишно 600 лири чрезъ рѣцѣ на Матеосъ. Слѣдователно отъ кого дохаждали тиѣ пари? Отъ кждѣ дохаждаха сѫщо 150 лири които патриархътъ, споредъ казването на Пихиона, изпращалъ извѣнредно на всѣки архиепископъ и 100 лири на всѣки епископъ?

Каквото и да е, узнаява се отъ другадѣ, че по силата на едно разпорѣждане изпратено отъ Атина, всѣка чета трѣвало да има единъ владика на своя служба, както, сѫщо всѣки владика трѣбаше да има една чисто своя чета. Увѣдоменъ за мѣрките взѣти противъ разбойниците, владиката трѣбаше да извѣсти за това на началника, както и на гръцките консули и да получи нужните инструкции за напрѣдъка на гръцката

кауза, за да не кажемъ за разпространението на тоя адски безпорядъкъ.

Най-послѣ, посредствомъ гръцкото консулство въ Солунъ прѣнасяха се свободно оржия въ Костуръ или въ такъво място, гдѣто Пихионъ (*) посочеше, споредъ нуждата. Консулството бѣше арсеналътъ, гдѣто разбойницитѣ си доставяха потребните оржия и барутъ. Цѣлия свѣтъ вѣче знае, че въ 1881 когато гръцкото консулство въ Солунъ изгорѣ и когато върѣме на той пожаръ прѣнасяха мобилитѣ и вѣщите които можеха да спасятъ, случайно единъ сандъкъ който падналъ отъ гърба на единъ хамалинъ се счупилъ и излѣзе на явѣ, че той съдържаше пушки, отъ системата Шаспо и военни муниции. Полицейските агенти уловиха тогава този сандъкъ, както и други 24 носени отъ хамалитѣ. Всички тие сандъци съдържаха пушки и барутъ.

Но полицията тури ржка само върху 25-те сандъци намѣрени върху гърба на хамалитѣ. Защото нѣма сънѣніе, че веднага слѣдъ това откритие всичкия арсеналъ билъ прѣнесенъ и депозиранъ въ нѣкое тайно и сигурно място. Цѣлото Солунско население знае тая скандализна история, и особено господи Консулитѣ отъ тоя градъ.

Дълго врѣме правителството изглеждаше като да не знае за революционната пропаганда, правена отъ владиците, консулите, лѣкарите и учителите отъ училищата гръцки. Но, волею неволею, трѣбаша да си затваря очите, когато полицията турила на ржка цѣлата кореспонденция на Пихиона, вслѣдствие на което веднага Пихионъ и лѣкарите Чомо и Вуда били сдѣни отъ единъ воененъ сдѣл. Съ силата на парите и, особено, благодарение и на продажността на Есадъ ефенди,

*Забѣл. Тоя Пихионъ е родомъ отъ г. Охридъ, отъ майка българка и отъ баща Влахъ. Дълго врѣме учителъ въ Костуръ, той е ималъ вънъ отъ училищните си занятия и двѣ други длѣжности въ епохата на антартизма (отъ 1878 — 1882): 1) Да събира за гръцкото правителство всички свѣдения отъ които имаше то нужда, 2) да снабдява възстаницитѣ съ оржия и съ муниции.

Оржията и барутътъ които се раздаваха на възстаницитѣ се взимаха отъ гръцкото консулство въ Солунъ, гдѣто бѣше арсеналътъ. Безполезно е да прибавяме, че за тоя родъ контрабанда, Пихионъ имаше на своя служба хора сигурни, способни и добре плащани.

мнозина други . . . безъ . . . съ се отървали отъ императорския вердиктъ. Не е по-малко истина, че султанът и неговите министри съ си отворили най-послѣ очите.

Улавянето на писмата на Пихиона поведе и други обиски. Прѣтърсванията станаха въ Битоля, въ Влахоклисура, въ Прилепъ, въ Корча и другадѣ. Изобщо всички тия обиски не сполучиха или по неумѣниe или по други причини. Но резултатъ отъ всичко бѣ откриването на единъ голѣмъ заговоръ устроенъ отъ Гърциtъ. Въ Влахоклисура, напримѣръ, намѣрили у лѣкара Аргиропуло едно писмо съ слѣдното съдѣржание:

Атина, 5 Априлий, 1885. — Г-не Докторе! „Нчалникътъ на четитѣ Василаки тръгва днесъ. Чрѣзъ него ще получите 50 пушки chassepots и 4 каси муниции, раздѣли ги между възстаниците. Кажете имъ да изгорятъ села, да убиватъ Турци, да плячкосватъ хора, безъ разлика на вѣра, и да ги водятъ по планините. Съ една дума, нека вършатъ всѣкакъ видъ жестокости.

Въ съгласие съ Пихиона да изпратите рапорти и кореспонденции относително жестокостите извършени отъ иланинските пилета (клефти) за да мислятъ въ Европа че въ Македония има една постоянна анархия, и че администрацията не е въ състояние да задържа добрия редъ и общественото спокойствие.

Ако фамилиите на антартичите (възстаниците) иматъ нужда отъ пари, теглете въ Солунъ у г...

Филипидисъ.

Въ воения съдъ прочитането на това писмо прѣдизвика една прѣпирня между ексъ-мюдурата на Влахоклисура Хавъзъ —бей и Есадъ —ефенди, драгоманинъ на съда. Мюдюрътъ Хафъзъ —бей подигна прѣпирня отначало прѣдъ цѣлия воененъ съдъ: 1-о гдѣто Есадъ —ефенди вършеше службата на адвокатъ, а не на драгоманинъ. 2-о че той не прѣвеждаше точно прѣдъ съда думите на своя клиентъ. 3-о че за една дума, казана отъ доктора, той казва сто думи.

Слѣдъ това Хафъзъ —бей накара доктора да се изразява по турски, прѣдъ видъ че той знае достатъчно тоя езикъ за

да се изразява и да бъде разбиранъ. Наистина докторътъ който до сега не бъ говорилъ освенъ по гръцки, чрезъ посредството на Есадъ—ефенди, взима думата и съзнава между друго, че въ Влахоклисура бъ хвърлилъ писмото прѣди да го прочете.—За какво, запиталъ Хафъзъ—бей, го бъхте хврлили. Защото писмото не бъше мое. — Отъ кждъ знаехте вие какво е то съдържало прѣди да сте го чели.—Затова, че то съдържаше работи въ които азъ ни най-малко нө бъхъ замѣсенъ. Какъ можете вие да кажите, че не сте били въ нищо замѣсени, безъ да знайте онова което е съдържало това писмо?

Увѣдомено за това което вършеше въ засѣданietо на съда, императорското правителство на два пъти изпрати нѣкакво съобщение на прѣдседателя на воения съдъ, както и на Есадъ-ефенди. Прѣдлежеше да се повикатъ прѣдъ военния съдъ и митрополитъ Пелагонийски и Костурски и да се почне отново разглеждането на процеса. Но правителството, дали отъ страхъ или отъ благоразумие, прѣдпочете да се задоволи съ малко! Съдътъ осъди само Пихионъ, Чомо, Вузъ и Пишка.

Колкото се отнася до прѣтърсванията въ Прилепъ, не само пратиха нарочно човѣкъ който да прѣдизвѣсти за прѣтърсванията, но още и продали на притѣжателитѣ компрометиращитѣ документи чрезъ посредството на лица въ служба при Есадъ-ефенди.

V.

Разкрития и хитrosti.

Битолския гръцки Консулъ Пануриасъ и Албания. — Пелагонийския митрополитъ Матей и разбойници. — Гребенския митрополитъ Кирилъ и военния съдъ. — Гръцкия патриархъ и Султанътъ. — Брошури бунтовнически. — Привилегия на гръцкото духовенство. — Нѣколко други важни подробности. — Просвидѣнието.

Измежду писмата извлечени отъ кореспонденцията на Пихиона, вѣстниците публикували и едно писмо, гдѣто гръцкия консулъ Пануриасъ казва на Пихиона: „Гръцкото прави-

телство е обѣщало 10,000 лири на мѣсецъ на Гани-бей отъ Тирана за да дѣйствува да избухне възстанието въ Албания, сѫщеврѣменно, когато гръцките войски минатъ границата за да навлѣзатъ въ Ипиръ и въ Македония.

„Тая сума ще му бѫде заплащана редовно прѣзъ цѣлото продължение на възстанието; сирѣчъ до врѣмето до когато Албания бѫде обявена независима или автономна и до когато Македония и Ипиръ бѫдатъ присъединени на Гърция.

„Стерий Кости, втори драгоманинъ на нашето консулство въ Битоля и ~~чура~~ на Христо, първи драгомаинъ, е натоваренъ да се срѣщне съ Гани-бея и да се разбере съ него относително други подробности. Парите ще бѫдатъ изпратени отъ Атина въ консулството тука, което отъ своя страна ще ги изпрати на Гани-бея по канала на тукашния митрополитъ Матеосъ.“

Въ едно писмо, съ дата отъ 10 декември 1886, писано отъ Пихионъ па З . . прѣставителъ на кжшата Allatini, на мираме слѣдния пасажъ: „Паричнитѣ квитанции, които грѣцкото правителство изпраща въ нашата кааза (Костуръ), ще изпратя до Негово Високопрѣосвещенство г, Матеосъ, нашия почтенъ прѣставителъ, който прави толкова честь на правителството на Негово Величество Кралъ Георги I.

Въ едно писмо което Иракли Пишака е писалъ отъ Атина на своя баща въ Битоля му казва, „че парите вотирани отъ камаритѣ и опрѣдѣлени за училищата въ Македония ще бѫдатъ изпратени до Негово Високопрѣосвещенство съ когото ще трѣбва той да се разбере за останалото.“

Въ своето писмо отъ 8 Августъ 1886 консулътъ Нанури-ясе пише на Пихионъ между друго: „Турцитѣ никакъ не ни подозиратъ. Тѣ мыслятъ, че ние сме тѣхни приятели. Каква измама! Това е, защото нашите владици знаятъ да ги лъжатъ, и че сѫ твърдѣ дипломати.“

Между митрополитъ Матей и Пихионъ минаха много работи и трѣбва въ пакета на Пихиона *) да сѫществувала и

*) Забѣлѣжка. Заговорътъ на Пихиона и удавянето неговата революционна кореспонденция бѣ вече отворило очите на турското правителство

всичката корреспонденция съ Матесъ. Но отъ кждѣ произлиза, че не намѣрили ни едно отъ тия писма. Трѣбва ли да мислимъ, че валията Кемалъ-паша и Есадъ-ефенди му ги възвѣрнали? Не знаемъ.

Но едно нѣщо е явно, че Високопрѣосвещения Матеось си служелъ съ поляци (падари) (крѣстници на разбойниците) за да граби отъ бѣлгарскитѣ селяни това което той наричалъ свое право: другъ явенъ случай: грѣцкия синодъ за избиране на новъ патриархъ като бѣ вписалъ Матеа въ числото на кан-

върху проектитѣ на Гърция и върху прѣстѣнното злоупотрѣбление което грѣцкото духовенство направи съ своитѣ Берати. Но каквито и да бѫдѫтъ тѣхнитѣ дѣйствия, тѣ не ще потушатъ националното съзнание на цѣли народи. Колкото фанариотското духовенство да се старае и каквито срѣдства и да употребява да затули тия народи и да ги скрива подъ грѣцко було и да ги-плаши най-послѣ съ вѣковнитѣ си интриги, наследени отъ Византия, толкова по-гнѣсенъ ще се представи неговия яремъ. Незнае ли фанарнотското духовенство думитѣ на Христа къмъ Апостолитѣ, какъ тѣ не трѣбва да правятъ разлика между тоя или оня народъ, дали тоя индивидъ е Евреинъ, Гъркъ или Варваринъ, но да обичатъ еднакво всички народи. Национализмътъ на народите трѣбва да бѫде сѫщо почитанъ, както индивидуализмътъ на частните людѣ.

Сѫщо единъ народъ образованъ трѣбва да просвѣти други който не е просвѣтенъ, и безъ да намира лошо за гдѣто тоя непросвѣтенъ народъ дава на религиозното си образование национална форма. Даже трѣбва да приемемъ, че просвѣтения народъ е длѣженъ да даде на непросвѣтения и азбука, ако тоя послѣдния нѣма такъва, и трѣбва въ това нѣщо просвѣтения народъ да вижда единъ доводъ за желанието на непросвѣтения да види по такъвъ начинъ установено въ себе си царство Божие.

Въ единъ народъ може да срѣщне нѣкое лице което да сполучи да подчини единъ или повече народи. Но какви могатъ да бѫдѫтъ скоропрѣходящите интереси на единъ народъ, сравнени съ вѣчните интереси на душитѣ и на религията? И дали самото Евангелие не отблъснува едно такъво забѣркане?

Накаранъ официално да се изкаже. И. Хр. самиятъ отговори на Пилата: „Моето царство не е отъ тоя свѣтъ“. Сѫщо прочее както Христовото царство чисто духовно устройство и мирното трайане на другите царства: *И царствіе ето не будетъ конца.*

Адресътъ вотиранъ въ Букурещъ, на 26 май отъ 1889 г. не е само една демонстрация отъ народна вѣрностъ. Той прилича сѫщо и на една тържествена демонстрация противъ проектитѣ на Гърция и противъ антихристианския системъ, който фанарнотското духовенство приспособява въ Македония и въ Албания.

Едно твѣрдѣ чудно нѣщо и което показва у Турцитѣ едно странно заслѣпяване е, че дори до 1887 тѣ не позволявали официално отварянето на едно Албанско училище. Тогава само силогосътъ Албански отъ Букурещъ е взелъ позволение да отвори едно албанско училище въ Корча. Тѣй като мюсюлманите албанци желаеха повече отколкото християнските да иматъ народни училища, затова сѫ били първи тия които съчиниха необходимите книги за първоначалното образование.

дидатитъ, правителството го зачеркало по длъжност отъ подсъдимитъ.

И при все това Одринския архиепископъ като станалъ патриархъ за най-добро намѣрилъ да изтегли Матеоса отъ Битоля и да го назначи на свое място. И отъ кждѣ това повишение? Дали поради неговото изкуство да лъже Турцитъ, което Матеосъ заслужилъ?

Съвсѣмъ чудни работи стачаха сѫщо съ владиците: Костурски и Сърбски. Костурския митрополитъ имайки добъръ дѣлъ въ дѣлото на Пихиона, билъ повиканъ прѣдъ военния съдъ. Дойде, но избѣгна да отговори, послѣ, по-случай на една дълга телеграма изпратена до него отъ патриарха Дионисиосъ, той напусналъ внезапно Битоля, останалъ нѣколко дена въ Костуръ и се завтекълъ въ Цариградъ да се тури подъ егидата на Патриарха.

Зашо военния съдъ го бѣ поискалъ отъ валията? Защото въ пакета на Пихиона между друго се намиране едно писмо съ дата отъ 21 Декември 1883, и гдѣто отъ манастиря Свети Безсребреници (агии Анаргири) Прѣосвещениятъ Кирилъ пишель на своя съзаклятникъ: „Кога най-послѣ ние ще се събудимъ отъ тоя летаргически сънъ? Въ едно писмо което ми изпратихте прѣди нѣколко дена ми казвахте, че заедно съ Чомо (докторъ) вие сте се разбрали съ Сали-бей (Костурски каймакаминъ); но прибавяте, че тоя човѣкъ не приема освѣнъ една голѣма сума. Колкото повече той иска, толкова по-добъръ Гъркъ става.“

Въ единъ рапортъ до Атинския силогосъ, съ дата отъ 24 Септември 1885, Кирилъ, Чомо и Атанасъ казватъ: „Тука приложена, изпращаме военната карта, отъ която вие имате нужда. Вие ще видите, че всичко тамо е добре направено: планини, градове, позиции стратегически. Идущия путь ще получите и други такива.“

И наистина въ други военни карти Кирилъ, Чомо, Пихионъ давали на силогоса Атински, или по-скоро на правителството гръцко числото на военниятъ станции, на мостовете, на манастирите . . . които се срѣщатъ отъ Битоля дори до гръц-

ката граница. Нѣма нищо за съмнѣние, Прѣосвѣтий Кирилъ бѣ получилъ дѣлъ декорации отъ грѣцкото правителство.

Най-послѣ митрополитъ Кирилъ виновенъ и възстанникъ (дори и началникъ на възстанието) отива въ Цариградъ да се тури подъ егидата на Патриарха. Прѣосвѣтий Лукасъ, Сѣрезски митрополитъ, бѣше въ сѫщото положение. Прѣдъ видъ, че императорскатѣ власти имали на ржка доводи за неговите хитрувания, и той отиде въ Цариградъ. Тамъ, споредъ опре-дѣлението на императорското правителство, и двамата владици пѣли да бѫдѫтъ сѫдени отъ специаленъ воененъ сѫдъ.

При това, въ патриаршията синодътъ и съвѣтътъ не бѣхъ на сѫщото мнѣніе, както военния сѫдъ въ Битоля и въ Цариградъ. И за да се покаже още по-голѣмо незачитане къмъ Султана, казва газетата „*La correspondance de l'Est*“, Патриархътъ при свѣщенодѣйствованията си въ своята съборна черква взелъ за прислужници или помощници ония лица противъ които правителството бѣ произнесло своето разположение или докачение.

„*La correspondance de l'Est*“ въ едно писмо отъ 8 Май 1888 прибавя: „Извѣстно е, че патриархътъ поддържа повече отъ всѣки други иже принципътъ, че никой архиерей не трѣбва да бѫде отчисленъ отъ служба преди той да бѫде сѫденъ и осуденъ отъ него;“ съ други думи патриархътъ не различава духовната власть, прѣстѣлненията противъ държавата отъ ония противъ църквата.

Безъ съмнѣние, че едно свѣтско правителство неможе да лиши единъ владика отъ неговото духовно звание. Но това правителство може да го отчисли отъ служба, както отчислява и самитъ патриарси. Но такъвъ не е въпросътъ. Намѣсто да се ограничать въ изпълнението на свояте духовни длѣжности, тѣ сѫ се смѣсли, както слѣдва отъ тѣхните корреспонденции, въ политически въпроси, и, подданици турски, тѣ възставатъ противъ Султана въ полза на кралъ Георги.

Такива безмѣрности не сѫ за тѣрпеже. Султанътъ иска да запази и своята земя и своя свѣтски авторитетъ. Гдѣ е неговата грѣшка? — Не е ли той сѫщо господарь въ своята

страна, както Георги I въ неговата си? Натоварени само съ духовни длъжности, какво право иматъ патриархът и неговите владици да боравятъ съ свѣтските длъжности?

Но Патриархът казва, и неговия синодъ и съвѣтъ настояватъ: Ние имаме *Берати*. Много добре. Но прѣди всичко кой ви ги далъ; и при това какво тѣ съдѣржатъ? Едно нещо твърде известно е, че Султанът може да вземе назадъ *Бератите* които ви е далъ. Друго нещо не по-малко известно е, че въ тия *Берати*, въпросъ става само за актове или за религиозни безчиния, а не за политически.

Нека да минемъ къмъ буетовническите брошури, съ които Гърция бѣ наводнила Султановите земи. Въ сѫщностъ епископите и митрополитите би могли да си купятъ отъ тѣхъ по единъ екземпляръ за да знаятъ това което се съдѣржа въ тѣхъ. Но защо да се подписватъ за спомоществователи на тия адски брошури. Защото ние виждаме че Пелагонийскиятъ Матеосъ се бѣ записалъ спомоществователъ за 10 екземпляра на брошурата отъ Филипидисъ.

Филипидисъ е отъ с. Маловища (Битолско), Пасхидисъ, другъ редакторъ на революционна брошура е отъ Загори (въ Епиръ). Единия и другия били задържани дълго време въ Цариградските затвори, послѣ, поради показанията въ сѫда дадени отъ други революционери относително тѣхната дѣятельность, правителството справедливо ги заточи въ Триполи (Берберия) върху единъ корабъ ad hoc. Но не е ли чудно, гдѣто подписчиците на тѣхните брошури, такива като Матеосъ (който съзаклятичествуваше въ Битоля), се освободиха отъ наказание и останаха пакъ на членъ? Гдѣ е доводътъ, че той не е съзаклятичествувалъ пакъ, кѫдето е билъ прѣмѣстенъ?

И едно нещо не малко странно: Филипидисъ, на страница 37 отъ своята брошура ни казва, че възстаниците отъ Негушъ бѣха вкарали въ комитета най-отличните лица на Македония, „такива както Хрисантъ Съръзки митрополитъ, Игнатий Ардамерийски епископъ, Вениаминъ Кожански епископъ, Антимъ Гребенски епископъ, Йеротей Йерусалемски епископъ, Кон-

стантинъ Маронийски епископъ, и много други едни духовници, а други миряни.“

При това, единъ секретарь въ министерството на външнитъ работи, Калостиши, въ своята революционна брошура *Македония*, на стр. 90, охарактеризирва „Никола отъ Сте...., епископъ въ Колиндро, за херой“ и го поздравлява, за гдѣто „въ 1878 г. е издигналъ знамето на елинското въстание“, и го възхвалява за гдѣто „е запалилъ Митрополията си за да ангажира Македонците къмъ жъртви“. Неговата митрополия обърната въ пепель, Колиндрския епископъ туря фустанелата, замънява патерицата съ пушка, става главатарь на една чета, послѣ се избавя като избѣгът въ Гърция.

Сѫщата година, хаджи Петро нахлува въ Тесалия съ възстанически чети, доведени отъ Атина, прѣлага на Калабакския владика да благослови неговите знамена, и владиката се съгласилъ на това нѣщо; докаранъ послѣ прѣдъ единъ турски сѫдъ този владика претендира, че е билъ насилено накаранъ да благослови възстаническите знамена. Безъ съмѣни, че може и да не участвувалъ въ революцията; но правителството поиска да покаже благоволение къмъ неговата личност, и биде изпратенъ въ Св. Гора.

Въ една друга революционна брошура, озаглавена „*Небето и адътъ*“ брошура на която за спомоществователи се подписаха гръцките знаменитости отъ Цариградъ, авторътъ Крустали, отъ Янина, прѣвъзнася Патриарха Григория, който е билъ обѣсенъ въ Цариградъ въ 1821, зарадъ своите връзки се революционните етеристи. Крустали трѣбаше да бѫде хванатъ; но въ Янина, началникъ на полициата, въ време на арестуването му, постъпилъ по единъ начинъ да му даде време да избѣга въ Гърция. По-нататъкъ отъ самото заглавие на неговата книга може човѣкъ да сѫди за ония които Крустали изпращалъ на небето или въ ада.

Въ своята брошура „*Албанци и Пеласги*“, Пасхидисъ отъ Загори, ангажирва христианските Албанци да се съединятъ съ Гърците за да изтрѣбатъ Мохamedанските Албанци; и въ бро-

шурата, озаглавена *Искри*, Сакелариу ангажирва христианите да си построятъ колиби съ коститъ на убитите Турци.

Такъвъ е духътъ и тоинътъ на тъзи маса брошури, едни въ стихове, други въ проза, съ които Гърците наводнили Турция, и които всички бъха напечатани или съ спомоществования или съ разносчи отъ гръцкото правителство; и следъ тия работи искатъ отъ турското правителство потвърждението на привилегии отъ които правятъ едно така прѣстъжно употребление.

Но Султанъ вижда се да си е отворилъ очите и безъ да разшири нѣкакъ привилегиите на гръцкото духовенство, той бѣ далъ веднага, подиръ тия случки, заповѣдъ за анулирането на рѣшения издавани отъ сѫдилище, гдѣто има и владика. Читателите, безъ да тълкуваме повече, сѣщатъ се за какви рѣшения се отнася заповѣдта. Нека се спремъ тука, но свършвайки нека забѣлѣжимъ дѣлъ нѣща:

Това което се прави отъ Атина, се прави отъ Византия. Също както Гърците искатъ да грабнатъ отъ Султана мяста за които нѣматъ ни най-малко право, така и фанариотите насилиствено се стараятъ да държатъ епархии, които отъ денъ на денъ се изгубватъ отъ тѣхните рѫце. Тѣ едно време унищожиха и патриаршиите Търновска, Охридска и Ипекска. Тѣ съ лесно намѣрение обявиха противъ нашия православенъ народъ схизмата и взеха да го клеветятъ предъ турското правителство. Тѣ всѣкога сѫ прѣсъмѣтали безъ Бога, за това и Господъ не се съмнѣваме, ще смѣта безъ тѣхъ.

Книгата е складирана у Г. Д. Кузмановъ, пѣвецъ въ църквата „Св. Параскева“ и у столичния книжаръ Г. Т. Чипевъ.
